

הסברים לפרק 2: חשיבה מילולית

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
3	2	2	1	1	2	2	4	3	1	4	2	2	4	2

30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16
2	4	1	2	1	4	4	4	2	3	4	4	2	1	1

חילים וביטויים

1. התשובה הנכונה היא: (2).
פירוש המילים 'דעד', 'גוועי' ו'התפוגג' הוא: נחלש בהדרגה, הלך ונעלם.
פירוש המילה 'הסתופף' הוא: שהה שהייה ממושכת במקום מסוים או בחברת אנשים מסוימים.
2. התשובה הנכונה היא: (4).
פירוש הביטויים 'משכבר הימים', ו'מקדמת דנא' הוא: מלפני זמן רב. פירוש הביטוי 'מני אז' הוא: מאותו זמן ואילך. שלושת הביטויים הללו מביעים "החל מזמן כלשהו בעבר".
פירוש הביטוי 'בצוק העיתים' הוא: בזמנים קשים.
3. התשובה הנכונה היא: (2).
פירוש המילה 'דומן' הוא: זבל אורגני.
4. התשובה הנכונה היא: (2).
פירוש המילה 'למצער' הוא: לכל הפחות.

אנלוגיות

5. התשובה הנכונה היא: (4).
אדם ששוכר דירה - משתמש בה לתקופה מסוימת.
אדם שרוכש דירה - הדירה היא שלו לזמן בלתי מוגבל.
היחס בין המילים: "לשכור זה לרכוש לתקופה מסוימת".
תשובה (1): האם לטייל זה לתייר לתקופה מסוימת? לא.
(לטייל ולתייר הן מילים נרדפות)

- תשובה (2): האם לתפור זה ללבוש לתקופה מסוימת? לא.
תשובה (3): האם להאכיל זה להלעיט לתקופה מסוימת? לא.
 (להלעיט זה להאכיל הרבה)
תשובה (4): האם להתארח זה להשתקע לתקופה מסוימת? כן.

6. התשובה הנכונה היא: (1).

- היחס בין המילים: "רצפה מורכבת מהרבה מרצפות יחד".
תשובה (1): האם שלשלת מורכבת מהרבה חוליות יחד? כן.
תשובה (2): האם בית מורכב מהרבה קירות יחד? לא.
 (לבית אמנם יש קירות, אבל כמה קירות יחד עדיין לא יוצרים בית)
תשובה (3): האם משפחה מורכבת מהרבה ילדים יחד? לא.
 (משפחה לא מורכבת בהכרח מהרבה ילדים (אם בכלל...), ולא רק מילדים)
תשובה (4): האם כד מורכב מהרבה חרסים יחד? לא.
 (חרס הוא החומר ממנו עשוי הכד)

7. התשובה הנכונה היא: (3).

- חרוך זה שרוף מעט.
 היחס בין המילים: "חרוך זה צלוי יותר מדי".
 (בבדיקת התשובות נשמור על הסדר: נתחיל מן המילה השמאלית).
תשובה (1): האם פרוס זה חתוך יותר מדי? לא.
 (פרוס זה חתוך לפרוסות)
תשובה (2): האם עכור זה זך יותר מדי? לא.
 (עכור וזך הם הפכים)
תשובה (3): האם רקוב זה בשל יותר מדי? כן.
תשובה (4): האם נא זה טרי יותר מדי? לא.
 (נא זה מבושל מעט מאוד או כלל לא)

8. התשובה הנכונה היא: (4).

- היחס בין המילים: "חנפן זה מישהו שנוהג בחנופה".
תשובה (1): האם חומרני זה מישהו שנוהג בחומר? לא.
 (חומרני זה מישהו שרודף אחר דברים חומרניים)
תשובה (2): האם חניני זה מישהו שנוהג בתן? לא.
 (חניני זה מישהו שיש לו חן)
תשובה (3): האם ייצוגי זה מישהו שנוהג בייצוג? לא.
 (ייצוגי זה מישהו בעל ייצוג, למשל – תפקיד ייצוגי)
תשובה (4): האם כוחני זה מישהו שנוהג בכוח? כן.

9. התשובה הנכונה היא: (2).

"למותר" פירושו: לא הכרחי, מיותר.

היחס בין המילים: "למותר פירושו שאין צורך".

תשובה (1): האם במפגיע פירושו שאין תוקף? לא.

(במפגיעי פירושו באופן תקיף)

תשובה (2): האם בעליל פירושו שאין ספק? כן.

(בעלילי פירושו באופן ברור, בצורה מובהקת)

תשובה (3): האם לראיה פירושו שאין הוכחה? לא.

(לראיה פירושו שיש הוכחה)

תשובה (4): האם למדי פירושו שאין מידה? לא.

(למדי פירושו במידה טובה, מספיקה)

10. התשובה הנכונה היא: (2).

לפלות פירושו להוציא כינים משיער, בגדים וכו'.

היחס בין המילים: "לפלות פירושו להוציא משהו מתוך הפרווה".

(בבדיקת התשובות נשמור על הסדר: נתחיל מן המילה השמאלית)

תשובה (1): האם לאדות פירושו להוציא משהו מתוך המים? לא.

(לאדות פירושו להפוך את המים לאדים)

תשובה (2): האם לשלות פירושו להוציא משהו מתוך המים? כן.

תשובה (3): האם לשאוב פירושו להוציא משהו מתוך המים? לא.

(לשאוב פירושו להוציא את המים מתוך משהו, למשל – מתוך באר)

תשובה (4): האם להשרות פירושו להוציא משהו מתוך המים? לא.

(להשרות פירושו לשים משהו בתוך המים למשך זמן)

החלפת אותיות

11. התשובה הנכונה היא: (1).

השלשה המתאימה היא ע.ג.ל.

12. התשובה הנכונה היא: (1).

השלשה המתאימה היא ד.ר.ש.

פירוש הצירוף "נדרש לנושא..." הוא: פנה לעסוק בו.

13. התשובה הנכונה היא : (2).

השלשה המתאימה היא ח.ל.ב.
השלשה ח.ל.מ מתאימה לתשובות (2) ו-(4) בלבד.

14. התשובה הנכונה היא : (2).

השלשה המתאימה היא ב.ר.ק.
השלשה כ.ת.ב מתאימה לתשובות (2) ו-(4) בלבד.

השלמת משפטים

15. התשובה הנכונה היא : (3).

אל לנו לקבל ללא עוררין את ביקורתה השלילית של מבקרת הקולנוע על סרטה של זלכה (כלומר, הביקורת השלילית אינה בהכרח נכונה. "ללא עוררין" פירושו: בלי ערעור, בצורה מוחלטת) ולהכריז כי אין הוא אלא בזבוז זמנו של הצופה (כלומר, הסרט דווקא אינו בזבוז זמן), שכן מהעובדה שהסרט זכה להצלחה קופתית אפשר ללמוד שהמבקרת ביטאה דעת מיעוט (כלומר, הרבה אנשים אהבו את הסרט, ולכן הביקורת לא מייצגת את הרוב).

16. התשובה הנכונה היא : (1).

בניגוד לאופנה הרווחת בקרב היסטוריונים, הקופצים על כל הזדמנות לנפץ מיתוס, מראה ציגלר בספרו כי המיתוס על אודות עמידתם האיתנה של אזרחי ספרטה בזמן המצור דווקא משקף נכונה את המציאות (כלומר, ציגלר מראה כי המיתוס על גבורתם של אזרחי ספרטה במצור מוצדק, ובכך הוא שונה מהיסטוריונים שעוסקים בניפוץ מיתוסים): אזרחי ספרטה נהגו בגבורה בעת ההתקפות הבלתי פוסקות, והיו נחושים בדעתם שלא להיכנע לאויביהם (כלומר, הם אכן נהגו בגבורה וזהו לא רק מיתוס).

17. התשובה הנכונה היא : (1).

מריאנס טוען כי התנועה אשר את תולדותיה חקר עשתה כל שביכולתה כדי לא להיהפך לתנועת המונים (כלומר, לטענתו התנועה לא רצתה להתרחב מאוד). עם זאת (= מילת ניגוד) הוא מצטט את אחד ממסמכי היסוד שלה, הקורא לכל ציבור הפועלים להצטרף לשורותיה, מסמך הסותר את טענתו (כלומר, המסמך שקורא להמונים להצטרף אל התנועה דווקא מצביע על ניסיון של התנועה כן להתרחב).

18. התשובה הנכונה היא : (2).

קבלת החלטות בפורום של חברי ההנהלה לבדם מקובלת על חברי ועד העובדים בחברה (כלומר, חברי הוועד מסכימים שההנהלה תקבל החלטות לבדה). לטענתם, אין בנוהל זה כדי לעורר חשש מפני פגיעה באינטרסים של ציבור עובדי החברה (כלומר, קבלת החלטות על-ידי ההנהלה לבדה לא תפגע בעובדים). לפיכך, אין הם דורשים לקיים את הדיונים בהשתתפות נציגי הוועד (כלומר, אין צורך בהשתתפות הוועד בקבלת החלטות, כאמור – ההנהלה יכולה לקבל החלטות לבדה).

19. התשובה הנכונה היא : (4).

"מנוי וגמור עמי שלא לחון את ספנסר, אלא אם כן כל יועציי יתנגדו להחלטה זו", הצהירה המלכה (כלומר, המלכה הבטיחה שרק אם כל יועציה יתמכו בחנינתו של ספנסר, היא תחון אותו). ואולם, בסופו של דבר היא לא עמדה בדיבורה (כלומר, היא לא עשתה מה שהבטיחה): אף-על-פי שלא כל היועצים תמכו בשחרורו של ספנסר, הוא זכה לקבל ממנה חנינה (כלומר, היא כן נתנה לו חנינה, למרות שלא כל יועציה תמכו בחנינתו).

היגיון

20. התשובה הנכונה היא : (4).

רן : "איתן עובד בבית הקונפדרציה".
 אמיר : "זה לא ייתכן, מכיוון ששום מוזיקאי אינו עובד בירושלים".
 רן : "זה לא סותר את טענתי".
 אנו נשאלים כיצד אפשר להסביר את תשובתו של רן.
 נבין קודם כל את תשובתו של אמיר לרן : אמיר רוצה לטעון, שלא ייתכן שאיתן עובד בבית הקונפדרציה. לשם הוכחת טענתו הוא אומר "שום מוזיקאי אינו עובד בירושלים". ניתן להסיק מכך שאמיר חושב שאיתן הוא מוזיקאי, ושבית הקונפדרציה נמצא בירושלים.
 רן אומר שדבריו של אמיר אינם סותרים את טענתו. מכך ניתן להסיק, שרן חושב אחת משתי אפשרויות : או שאיתן אינו מוזיקאי, או שבית הקונפדרציה אינו בירושלים.

21. התשובה הנכונה היא : (3).

דני מעוניין לשכור דירה, בשני תנאים :
 א. על הדירה להימצא בקומה גבוהה מהקומה השנייה (כלומר, קומה שלישית ומעלה).
 ב. על שכר הדירה להיות לא גבוה מ- 900 ש"ח לחודש (כלומר, 900 ש"ח ומטה).
 אנו מתבקשים למצוא איזו עובדה תביא בהכרח למסקנה שדני לא יוכל לשכור דירה בירושלים, כלומר שדני לא יוכל למצוא דירה שמקיימת את שני תנאיו (גם קומה שלישית ומעלה וגם עד 900 ש"ח לחודש).

נבדוק את העובדות שבתשובות:

תשובה (1): אין בירושלים דירה שדמי השכירות שלה הם יותר מ- 800 ש"ח לחודש ושנמצאת בקומה גבוהה מהקומה הרביעית. כלומר, מעל הקומה הרביעית דמי השכירות על הדירות הם 800 ש"ח ומטה. דני יוכל לגור בדירה כזו – היא מקיימת את שני תנאיו. תשובה זו נפסלת.

תשובה (2): כל הדירות בירושלים שנמצאות בקומה נמוכה מהקומה הרביעית, דמי השכירות שלהן הם פחות מ- 1000 ש"ח לחודש. כלומר, לגבי הקומה הרביעית ומעלה אין שום הגבלה, ודני יוכל למצוא שם דירה זולה. תשובה זו נפסלת.

תשובה (3): בירושלים, רק דירות שאינן נמצאות בקומה גבוהה מהקומה השנייה, דמי השכירות שלהן הם פחות מ- 1000 ש"ח לחודש. כלומר, כל הדירות בקומה שלישית ומעלה עולות 1000 ש"ח ומעלה. לפיכך, דני לא יוכל למצוא דירה שמקיימת את שני תנאיו. זו התשובה הנכונה.

22. התשובה הנכונה היא: (2).

אנו נשאלים איזו תשובה נכונה בהכרח בנוגע למיקומו של הילד בתור. נסדר את הנתונים:

קודם כל נשבץ את הזברה, ש"עומדת ראשונה בתור":

קופת הכרטיסים	זברה			
---------------	------	--	--	--

עתה נשבץ את הצב והקרנף: "הצב עומד בדיוק מאחורי הקרנף". יש שני סידורים אפשריים:

או:

קופת הכרטיסים	קרב	זברה	קרב	צב
---------------	-----	------	-----	----

או:

קופת הכרטיסים	קרב	זברה	קרב	צב	
---------------	-----	------	-----	----	--

נוסיף את האריה במקום שנותר:

או:

קופת הכרטיסים	קרב	זברה	אריה	קרב	צב
---------------	-----	------	------	-----	----

או:

קופת הכרטיסים	קרב	זברה	קרב	צב	אריה
---------------	-----	------	-----	----	------

נוסיף את הילד שנדחף בדיוק לפני האריה:

או:

קופת הכרטיסים	זברה	ילד	אריה	קרב	צב
---------------	------	-----	------	-----	----

או:

קופת הכרטיסים	זברה	קרב	צב	ילד	אריה
---------------	------	-----	----	-----	------

כעת נבדוק את התשובות, שמתייחסות למקומו של הילד :

תשובה (1) : בינו לבין קופת הכרטיסים עומדת בדיוק חיה אחת. זה נכון בסידור הימני אך

לא בשמאלי, כלומר התשובה אינה נכונה בהכרח, ולכן נפסלת.

תשובה (2) : בינו לבין הקרנף עומדת בדיוק חיה אחת. זה נכון גם בסידור הימני וגם

בשמאלי. זו התשובה הנכונה.

23. התשובה הנכונה היא : (4).

מחקר גילה כי שיעור מרכיבי המשקפיים בקרב הצמחוניים בני ה-17 שנבדקו, גבוה משיעורם בקרב אוכלוסיית בני ה-17 כולה. אמנון הסיק מכך, שצמחונות פוגמת בראייה.

שואלים איזו עובדה מחלישה את מסקנתו. נבדוק את התשובות :

תשובה (1) : מלבד בעיות ראייה, לא נמצאו עוד תכונות שאפיינו את קבוצת הצמחוניים בהשוואה לקבוצת הלא-צמחוניים. מסקנתו של אמנון מתייחסת לפגיעה בראייה בלבד. לכן, העובדה שלצמחונות אין השפעה על תכונות אחרות לא מחלישה (ולא מחזקת) את מסקנתו. התשובה נפסלת.

תשובה (2) : ידוע כי צמחוניים רבים שלוקים בראייתם אינם מרכיבים משקפיים. כלומר, שיעור הצמחוניים שראייתם פגומה גבוה אפילו יותר ממה שנמצא במחקר, הם פשוט לא נספרו כי לא הרכיבו משקפיים. עובדה זו דווקא מחזקת את מסקנתו של אמנון. התשובה נפסלת.

תשובה (3) : גם במחקר שנערך בארץ אחרת התברר כי צמחוניים נוטים להרכיב משקפיים יותר מחברייהם הלא-צמחוניים. עובדה זו נותנת אישור נוסף למחקר שאמנון קרא, ובכך מחזקת את מסקנתו. התשובה נפסלת.

תשובה (4) : ממחקר שנערך בקרב בני 15 עולה כי הלוקים בראייתם נטו יותר מבני גילם האחרים לאמץ אורח חיים צמחוני. כלומר, העובדה ששיעור מרכיבי המשקפיים בקרב הצמחוניים גבוה יותר אינה נובעת מכך שצמחונות פוגמת בראייה, אלא מהנטייה של הלוקים בראייתם להפוך לצמחוניים. תשובה זו מספקת הסבר חלופי לתוצאות המחקר שקרא אמנון. זו התשובה הנכונה.

24. התשובה הנכונה היא : (4).

נתונות שתי טענות :

א. אלכס הוא השחור.

ב. בובו הוא הלבן.

ידוע כי רק טענה אחת מתוך השתיים נכונה. אנו נשאלים מה אפשרי אך אינו הכרחי.

יש שתי אפשרויות, נסדר כל אחת מהן בנפרד :

או שטענה א' נכונה וטענה ב' אינה נכונה (כלומר, בובו הוא הלבן ואלכס אינו השחור)			או שטענה א' נכונה וטענה ב' אינה נכונה (כלומר, אלכס הוא השחור ובובו אינו הלבן)		
	אלכס	בובו		אלכס	בובו
שחור		לבן	לבן		שחור

נשלים כל סידור עם רקס ועם הצבע החום :

טענה א' נכונה וטענה ב' אינה נכונה			טענה א' נכונה וטענה ב' אינה נכונה		
רקס	אלכס	בובו	רקס	אלכס	בובו
שחור	חום	לבן	לבן	חום	שחור

קעת נבדוק מי מהתשובות אפשרית אך אינה הכרחית :

תשובה (1) : אלכס הוא הלבן. אלכס יכול להיות שחור או חום. טענה זו אינה אפשרית.

התשובה נפסלת.

תשובה (2) : בובו אינו השחור. בובו יכול להיות חום או לבן. טענה זו נכונה בהכרח.

התשובה נפסלת.

תשובה (3) : רקס הוא החום. רקס יכול להיות לבן או שחור. טענה זו אינה אפשרית.

התשובה נפסלת.

תשובה (4) : בובו הוא החום. בובו יכול להיות חום או לבן. טענה זו אפשרית אך אינה

הכרחית. זו התשובה הנכונה.

25. התשובה הנכונה היא : (4).

ידוע כי :

א. אין סינים שאוכלים דגים (כלומר, כל הסינים לא אוכלים דגים).

ב. רק סינים שנונים אוכלים עוף (כלומר, מי שאוכל עוף הוא בהכרח סיני שנון).

השאלה היא : איזה מן הנתונים שבתשובות יביא לידי מסקנה שכל הסינים שנונים?

נבדוק מה אנחנו יודעים על כל הסינים ונצבור מידע לגביהם עד שנוכיח שהם שנונים.

לפי הנתון בשאלה עצמה, כל הסינים אינם אוכלים דגים. נבדוק איזו תשובה תאפשר

להוכיח שהם שנונים.

- תשובה (1): כל מי שאוכל עוף לא אוכל דגים. כלל זה אינו מוסיף מידע על הסינים שאינם אוכלים דגים. תשובה זו נפסלת.
- תשובה (2): כל מי שאוכל דגים לא אוכל עוף. כלל זה אינו מוסיף מידע על הסינים שאינם אוכלים דגים. תשובה זו נפסלת.
- תשובה (3): רק מי שלא אוכל דגים ייתכן שיאכל עוף. כלומר, כל מי שכן אוכל דגים לא אוכל עוף. כלל זה אינו מוסיף מידע על הסינים שאינם אוכלים דגים. תשובה זו נפסלת.
- תשובה (4): כל מי שלא אוכל עוף אוכל דגים. כלומר, מי שלא אוכל דגים, אוכל עוף. לפי נתון א', כל הסינים אינם אוכלים דגים, לכן - לפי תשובה (4) - הם אוכלים עוף. לפי נתון ב', אם הם אוכלים עוף הם בהכרח שונים. הגענו לכך שכל הסינים שונים. זו התשובה הנכונה.

הבנת הנקרא

26. התשובה הנכונה היא: (1).
לפי שורה 6: "הפילוסוף דיוויד יום ערער על תקפותן של הנחות אלה, וטען כי אין כל דרך לגזור חוק טבע מניסוי או מתצפית".
27. התשובה הנכונה היא: (2).
"מן הנמנע להסיק" פירושו: בלתי אפשרי להסיק.
שורות 9-11: "בראותנו בקבוק נופל משולחן, ובראותנו אותו מיד לאחר מכן מנופץ על הרצפה, אנו נוטים לקבוע בביטחון כי נפילת הבקבוק היא הסיבה להתנפצותו. ואולם, יום טוען שמן הנמנע להסיק זאת, שהרי כל שתפסנו בחושינו הוא שני מאורעות שהתרחשו בזה אחר זה, ולא את הקשר הסיבתי ביניהם". כלומר, לפי יום, גם אם ראינו שני מאורעות סמוכים (בקבוק נופל ובקבוק מנופץ), בלתי אפשרי לקבוע שמאורע אחד גרם למאורע השני.
28. התשובה הנכונה היא: (1).
שורות 19-20: "גם האמיתות הברורות לנו ביותר, כעובדת קיום הזמן והמרחב או קיומה של סיבתיות, הן פרי הכרתנו, ואינן בהכרח קיימות בעולם האובייקטיבי".
חוק הטבע, המוזכר בשורה 3, ניתן כדוגמה להנחת הסיבתיות אשר מהווה את הבסיס לבניית תיאוריות מדעיות. בפסקה השלישית, קאנט טוען כי הנחת הסיבתיות תקפה רק בעולם הנגלה לעינינו, אך "...אין לנו שום ידיעה בנוגע לטיבו של העולם האובייקטיבי" (שורות 16-17). כלומר, חוקי טבע, שמתקיימים בעולם הנגלה לעינינו, אינם בהכרח מתקיימים בעולם האובייקטיבי.

29. התשובה הנכונה היא: (4).

לפי שורות 25-26: "...בהכרתם של כל בני האדם טבועים אותם חוקים, ומכאן שכולם יחוו את המציאות בצורה דומה".

30. התשובה הנכונה היא: (2).

לפי הקטע, קאנט מסכים עם הטענה כי "את הקישור הסיבתי בין המאורעות השונים אנו עושים במחשבתנו בלבד" (שורה 8), אך טוען שקישור זה תקף. שורות 12-13: "הפילוסוף עמנואל קאנט הסכים עם יום שאי-אפשר ללמוד מהניסיון על קיומה של סיבתיות, אך שלא כמו יום, הוא ניסה למצוא דרך להוכיח שהנחת הסיבתיות בכל זאת תקפה". שתי הפסקאות האחרונות מפרטות כיצד קאנט מסביר כי הסיבתיות אכן תקפה. בשורות 28-30 מסכם הקטע: "לטענתו של קאנט, תקפותם של החוקים הטבועים בהכרתנו, ובכלל זה חוק הסיבתיות, נובעת מהעובדה שהם מעצבים את המציאות שכולנו חווים".